

FIILISLUOTSI-SOVELLUKSEN KÄYTTÖKOKEMUKSET YKSILÖLLISESSÄ OPISKELUHUOLTORYHMÄSSÄ

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Sosionomi (AMK)

syksy 2023

Marko Kiljunen

Sosionomi (AMK)

Tekijä Marko Kiljunen

Työn nimi Fiilisuotsi-sovelluksen käyttökokemukset yksilöllisessä opiskeluhoitoryhmässä

Ohjaaja Paula Rantamaa

Tiivistelmä

Vuosi 2023

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää opiskeluhoitoryhmän jäsenten käyttökokemukset Fiilisuotsi-sovelluksen hyödyntämisestä yksilöllisessä opiskeluhoitotyössä. Yksilöllinen opiskeluhoitotyö keskittyy yksittäisen oppilaan opiskelun tukemiseen eri keinoin. Fiilisuotsi-sovellusta voidaan käyttää mobiililaitteella tai verkkopohjaisesti tietokoneella. Sovellus on Hämeen Spes Oy:n kehittänyt digitaalinen mobiilisovellus sosiaalityön ja opiskeluhoiton ammattilaisten ja heidän asiakkaidensa tueksi. Fiilisuotsi-sovelluksen käyttäminen perustuu tunteiden tunnistamiseen ja niiden kirjaamiseen. Asiakkaan kerryttämää dataa voidaan hyödyntää opiskeluhoiton dialogisissa asiakastapaamisissa.

Tutkimus toteutettiin testijakson avulla, jossa opiskeluhoitoryhmän jäsenet toimivat sovelluksen testikäyttäjinä ja asiakkaat testidatan kerryttäjinä sovellusta hyödyntäen. Tutkimusaineisto kerättiin kahden kyselyn ja testijakson lopussa pidetyn ryhmäpalautekeskustelun avulla.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta Fiilisuotsi-sovelluksen tuottavan lisäarvoa opiskeluhoitotyöhön motivoituneen asiakkaan kanssa työskenneltäessä. Sovelluksen tekninen käyttöönotto on nopeaa, mutta valmisteluvaiheessa on syytä olla huolellinen. Testauksen tuottamien kokemusten perusteella, opiskeluhoitoryhmän jäsenet hyötyvät asiakastyössään Fiilisuotsista eniten säännöllisten tapaamisten jatkuessa, jolloin pidempiaikaisen vuorovaikutussuhteen avulla luottamuksellista suhdetta on mahdollista vahvistaa. Sovelluksen avulla myös asiakkaan omien tunteiden sanoittaminen helpottuu ja niihin on mahdollisuus saada sovelluksen myötä tukea. Digitaalisten laitteiden ja sovellusten käyttäjinä diginatiivit lapset ja nuoret ovat taitavia.

Nykyisin nuorilla ja jopa alakouluikäisillä lapsilla esiintyy mielenterveyden haasteita, joiden käsittelemiseen harvalla on itsenäisesti taitoja. Netistä löytyy linkkejä ja keskustelukanavia, joista voi saada itsenäisesti apua huoliin, mutta ei sitä aikuisen tarjoamaa lähitukea ja turvaa. Monialaisen opiskeluhoitoryhmän rooli tuen tarjoajana kouluarjessa on muuttunut entistä tärkeämmäksi. Asiakasmäärät ovat kasvaneet tasaisesti, joten kaikenlaiset keinot oppilaiden tueksi ovat tervetulleita. Fiilisuotsi-sovellus on yksi mahdollinen apuväline opiskeluhoitotyöhön.

Avainsanat Opiskeluhoito, dialogisuus, sosioemotionaaliset taidot, mobiilisovellukset

Sivut 25 sivua ja liitteitä 9 sivua

Degree Programme in Social Services

Author Marko Kiljunen

Subject User experiences of the Fiilislutsi application in an individual student welfare group

Supervisor Paula Rantamaa

Abstract

Year 2023

The aim of this practice-based thesis was to examine the experiences of the members of a student welfare group on the use of the Fiilislutsi application in individual student welfare work. Individual student welfare work focuses on supporting individual pupils' studies by various means. The Fiilislutsi application can be used on a mobile device or web-based computer. The application is a digital mobile application developed by Hämeen Spes Ltd to support social work and student welfare professionals and their clients. The use of the Fiilislutsi application is based on identifying emotions and recording them. The data collected by the client can be utilised in dialogical client meetings in student welfare services.

The study was carried out through a test period, during which the members of the student welfare group tested the application, and their clients generated the test data by using the application. The research material was collected through two surveys and a group feedback discussion held at the end of the test period.

Based on the study, it can be concluded that the Fiilislutsi application brings added value to student welfare work when working with a motivated client. The technical implementation of the application is fast, but care should be taken during the preparation phase. Based on the experiences gained from testing, the members of the student welfare group benefit from Fiilislutsi in their client work the most when regular meetings continue, which makes it possible to strengthen the confidential relationship through long-term interaction. The application also makes it easier for the clients to put their own feelings into words and provides them with necessary support. Digital native children and young people are skilled users of digital devices and applications.

Today, young people and even children in primary school age face mental health challenges that few have the skills to deal with independently. There are links and discussion channels online where you can independently get help with your worries, but not the close support and security offered by an adult. The role of the multidisciplinary student welfare group as a provider of support in schools has become increasingly important. The number of clients has grown steadily; therefore, all kind ways of supporting students are welcome. The Fiilislutsi application is one possible tool for student welfare work.

Keywords Student welfare, dialogicality, socio-emotional skills, mobile apps.

Pages 25 pages and appendices 9 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön lähtökohdat.....	2
2.1	Digitaalinen sovellus opiskeluhuollon tukena	2
2.2	Työelämäyhteydet.....	4
3	Tietoperusta	5
3.1	Opiskeluhoolto	5
3.2	Dialogisuus ja yksilöllinen tuki	6
3.3	Tunteiden tunnistaminen, tulkitseminen ja hallitseminen	7
3.4	Digitaalinen osallisuus.....	8
4	Opinnäytetyön toteutus	9
4.1	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymys	10
4.2	Tutkimusmenetelmät.....	10
4.3	Aineistonhankinta.....	11
4.4	Aineiston analyysi	12
4.5	Tutkimuksen eettisyys ja kestävyys.....	12
5	Testaus.....	13
5.1	Opiskeluhuollon lähtökohdat alkukartoituksen mukaan	14
5.2	Fiilislutsi-sovelluksen testijakso	15
6	Johtopäätökset.....	15
7	Pohdinta.....	17
	Lähteet.....	19

Kuvat, taulukot ja kaavat

Kuva 1. Fiilislutsi-sovellus	3
Kuva 2. Opiskeluhoolto	6

Liitteet

- Liite 1. Aineistonhallintasuunnitelma
- Liite 2. Alkukartoituslomake
- Liite 3. Loppukartoituslomake
- Liite 4. Taulukko 1, Opiskeluhuollon jäsenten keskeiset käyttökokemukset ja kehittämisideat Fiilisuotsista (salattu)
- Liite 5. Suostumus tutkimukseen lupalomake
- Liite 6. Tutkimuslupa

1 Johdanto

Perusopetuksen oppilashuollon järjestämisestä säädetään Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (2013/1287). Opiskeluhoitoa koskevat opetussuunnitelmien perusteiden päivitys tuli voimaan 1.8.2023 alkaen. Perusopetuksessa siirrytään käyttämään käsitteen oppilashuolto sijasta termiä opiskeluhoito, joka on yhtenäinen kaikissa eri koulutusmuodoissa (Opetushallitus, 2023a). Opiskeluhoito jaetaan yhteisölliseen ja yksilölliseen opiskeluhoitoon. Yhteisöllisen opiskeluhoiton tehtävä on luoda kouluihin turvallinen oppimisympäristö ja sen avulla ennaltaehkäistä oppimisongelmia, tunnistaa varhaisessa vaiheessa erilaiset haasteet sekä järjestää koulussa tarvittavat tukimuodot. Mikäli yhteisöllisen opiskelijahuollon järjestämät puitteet eivät riitä, tarvitaan yksilökohtaisen, monialaisen opiskeluhoitoryhmän tukea. Monialaisen opiskeluhoitoryhmän kokoonpano vaihtelee yksilön ja hänen henkilökohtaisten haasteidensa mukaan. Monialaiseen opiskeluhoitoryhmään kuuluu normaalisti opetushenkilöstöä, kuraattori, psykologi ja terveydenhoitaja. Yksilölliseen opiskeluhoitopalaveriin voidaan ottaa mukaan huoltajien ja oppilaan luvalla myös koulun ulkopuolisia tahoja, jotka liittyvät käsiteltävään asiaan. (THL, 2023a)

Moniammatillisen opiskeluhoitoryhmän työskentelyssä kohdataan useita haasteita. Yksilöllisten opiskeluhoitopalaverien järjestämiseen varattavia aikoja on viikoittain rajallisesti käytettävissä. Lisäksi oppilaiden henkilökohtaisten tilanteiden tunnistaminen on vaativaa ja oikeanlaisten tukimuotojen löytäminen aikaa vievää. Kuten koulun opetuspuolellakin, myös opiskeluhoitotyössä, pohditaan erilaisten digitaalisten toimintaympäristöjen hyödyntämistä edellä mainittujen haasteiden vähentämiseksi.

Fiilisluotsi-sovellus on suunniteltu sosiaalityön ja opiskeluhoillon tarpeisiin. Sen tavoitteena on mahdollistaa ja syventää moniammatillisen ryhmän, lasten ja nuorten sekä huoltajien välistä vuorovaikutusta. Sovelluksen käyttämisen tarkoituksena on myös vahvistaa oppilaiden osallisuutta sekä auttaa opiskeluhoillon resurssien oikea-aikaisessa kohdentamisessa. Digitaalisen sovelluksen avulla opiskeluhoitotyön seuranta ja mittaaminen helpottuu. (Spes, n.d.-b)

Fiilisluotsi-sovellusta käytetään mobiililaitteella, jolloin se on nopeasti saatavilla ja helposti käytettävissä. Sovelluksen käyttö perustuu asiakkaan omien tunteiden tunnistamiseen ja niiden kirjaamiseen päivittäin. Oppilaan sovellukseen kerryttämä data on hänen nähtävissään, mikä auttaa palauttamaan aiemman tunnemaailman tai tapahtuman, eikä se

jää pelkästään muistinvaraiseksi. Tämä sama data on myös moniammatillisen opiskeluhoitoryhmän käytettävissä niillä oikeuksilla, mitkä kellekin annetaan. Fiilisuotsi tarjoaa siten opiskeluhoollon ammattilaiselle ajantasaista ja kokonaisvaltaista tietoa oppilaan arjesta ja hyvinvoinnista. (Spes, n.d.-b)

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa testijakson avulla monialaisen opiskeluhoitoryhmän käyttökokemuksia Fiilisuotsi-sovelluksen hyödyntämisestä opiskeluhooltotyössä.

2 Opinnäytetyön lähtökohdat

Koulumaailma on ollut viime vuodet muutosten kohteena uuden opetussuunnitelman, koronapandemia, uusien digitaalisten laitteiden ja sovellusten sekä kasvavien oppilashaasteiden takia. Sosiaalinen media ja kasvava digitaalisten laitteiden viihdekäytön vaikutus on alkanut näkyä vahvasti myös kouluarjessa erilaisten haasteiden muodossa. Opetuksen järjestämisen toteuttajina koulun henkilökunta on uudenlaisen ajan edessä. Digitaalisuus ja erilaisten sovelluksien viihdekäyttö tuovat rauhattomuutta ja keskittymisen vaikeutta kouluarkeen, mutta ne myös mahdollistavat niiden hyödyntämisen oikein käytettynä oppimisen tukena. (Vainikainen ym., 2023, s. 1)

Opiskeluhooltotyön näkökulmasta oppilaiden haasteet ovat lisääntyneet, monipuolistuneet ja aikaa pulmien ratkaisemiseen yksilöllisessä oppilaspalaverissa on entistä vähemmän. Oppilaiden pulmat ja niihin johtaneiden juurisyyden selvittäminen ennalta auttaisivat kohdentamaan käytössä olevia resursseja tehokkaammin. Luottamuksellisen ja taustatietoa antavan vuorovaikutussuhteen luominen tukea tarvitsevaan oppilaaseen olisi mahdollista mobiililaitteella käytettävän sovelluksen avulla. Ennen yksilöllistä opiskeluhooltopalaveria saatu oppilaan itsensä sanoittama taustatieto hänen arjestaan ja tuntemuksistaan voisi nopeuttaa oppilaista auttavien tukitoimien löytämistä.

2.1 Digitaalinen sovellus opiskeluhoollon tukena

Monialaisen opiskeluhoitoryhmän ajankäytön ja oppilaan yksilöllisen tuen tehokas kohdistaminen vaativat oppilaan tilanteen ja haasteiden tunnistamisen sekä oikeanlaisten toimenpiteiden nopean löytämisen. Aluehallintoviraston teettämän kyselyn perusteella oppilaiden haasteet koulumaailmassa ovat koronaepidemian aikana lisääntyneet ja

monimuotoistuneet. Opiskeluhuollon antaman tuen tarve kohdistuu entistä voimakkaammin mielenterveyden, oppimisen taitojen ja käyttäytymisen haasteisiin (Aluehallintovirasto, 2021).

Yleistynyt digitaalisten laitteiden ja sovellusten käyttö lasten ja nuorten keskuudessa mahdollistaa matalan kynnyksen lähestymistavan näiden välineiden avulla. Digitaalisen sovelluksen avulla tapahtuvasta onnistuneesta oppilaiden tukitoiminnasta löytyy tuore esimerkki Vantaalla toimivasta Ammattiopisto Variasta. He kehittivät ja käyttöönottoivat hankeprojektinsa avulla tuki-bottisovellus Annien, jonka tarkoituksena on vähentää ammatillisten opintojen keskeyttämisiä. Tietokonejärjestelmäsovellus lähettää opiskelijoille tekstiviestin opintojen kriittisissä vaiheissa kysyen kuulumisia. Tämä matalan kynnyksen chatin kaltainen yhteydenpito todettiin sekä opiskelijoiden että henkilökunnan palautteen mukaan toimivaksi. Tarvittaessa avun ja tuen saanti ja antaminen oli nopeaa sekä toimivaa. (Happo, 2022)

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan ja selvitetään Hämeen Spes Palvelut oy:n kehittämää Fiiliskuutsi-sovellusta (kuva 1), joka suunniteltu sosiaalityön ja opiskeluhuollon tarpeisiin. Sen tavoitteena on mahdollistaa ja syventää moniammatillisen ryhmän, lasten ja nuorten sekä huoltajien välistä vuorovaikutusta (Spes, n.d.-a).

Kuva 1. Fiiliskuutsi-sovellus (Spes, n.d.-a).

Dialogisuuteen ja kiitospäiväkirjaan pohjautuvan digitaalisen Fiiliskuutsi-sovelluksen avulla tavoitellaan ajan käytön ja resurssien kohdentamisen tehostamista. Sovellus toimii asiakastapaamisissa ja niiden välissä vuorovaikutuksen kontaktipintana.

Opiskeluhoitotyössä on tärkeää saada luotua luottamuksellinen vuorovaikutussuhde oppilaaseen. Sovelluksen avulla vuorovaikutuksellinen kanava on opiskeluhoitotyöajan puitteissa aina avoinna ja oppilaan kirjaamat tunnetilat ja kommentit heti tarkasteltavissa.

Yrityksen mukaan laajempi tietämys asiakkaan tunnetiloista ja arjen kuulumisista tarjoaa monialaisen opiskeluhoitoryhmän jäsenille mahdollisuuden tunnistaa ja reagoida asiakkaidensa haasteisiin tehokkaammin.

2.2 Työelämäyhteydet

Opinnäytetyöni työelämäyhteyksiä ovat janakkalalainen sosiaalialan asiantuntijayritys Hämeen Spes palvelut Oy, Hämeenlinnan kaupunki ja Kanta-Hämeen hyvinvointialue.

Hämeen Spes palvelut Oy on vuonna 2013 Hämeessä perustettu suomalainen sosiaalialan asiantuntija- ja perheyritys, joka tarjoaa lastensuojelun avohuollon palveluita, ennaltaehkäisevää työtä sosiaalihuollolle ja perhetyön koulutuspalveluita. Yrityksen peruspalveluihin kuuluvat perhetyö, vanhemmuuden tukeminen, tuetut ja valvotut tapaamiset, ammatillinen tukihenkilötoiminta, tuetun asumisen ohjaus itsenäistyvälle nuorelle sekä koulutus. Peruspalveluiden lisäksi yritys on lähtenyt Fiilisluotsi-sovelluksen kehitystyön avulla luomaan sosiaalialalle uusia välineitä ja toimintatapoja, joita voidaan hyödyntää digitaalisessa toimintaympäristössä. (Spes, n.d.-c)

Hämeenlinnan kaupunki on reilu 67 000 asukkaan kaupunki Kanta-Hämeen maakunnassa. Hämeenlinnan perusopetuksen piiriin kuuluu 22 peruskoulua. Koulumuotoina ovat alakoulu 1.–6. lk., yläkoulu 7.–9. lk. tai yhtenäiskoulu 1.–9. lk. Joidenkin koulujen tiloissa toimii myös esiopetusryhmiä tai lukio. Hämeenlinnassa lukiot kuuluvat yhtenä osana Koulutuskuntayhtymä Tavastiaan ja ovat siten hallinnollisesti erillinen osa koulujärjestelmää. (Hämeenlinna, 2023)

Hämeenlinnan kaupunki vastaa oppilaitoksiansa opiskeluhoillon järjestämisestä. Kaupungin opetussuunnitelmassa on määritelty opiskeluhoillon kokonaisuus. Yhteisöllinen ja yksilökohtainen opiskeluhoito muodostuvat erilaisista henkilökokonaisuuksista. Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan tarvittaessa yksittäisen oppilaan tueksi silloin, kun hänen opiskeluhoitoasiansa hoitamiseen tarvitaan asiantuntijoita sekä opetushenkilöstöstä että opiskeluhoitopalveluista. (Hämeenlinna, 2014)

Oma Häme on Kanta-Hämeen alueella 1.1.2023 aloittanut hyvinvointialue, jonka palvelukseen siirtyivät opiskeluhoitoryhmästä lääkärit, terveydenhoitajat, psykologit ja kuraattorit. Kanta-Hämeen hyvinvointialueeseen kuuluvat kunnista Forssa, Hattula, Hausjärvi, Humppila, Hämeenlinna, Janakkala, Jokioinen, Loppi, Riihimäki, Tammela ja Ypäjä. (STM, 2022)

Kanta-Hämeen hyvinvointialue vastaa opiskeluhooltotyön osalta lääkäreiden, terveydenhoitajien, psykologien ja koulukuraattoreiden osallisuudesta. Opiskeluhooltotyö toteutetaan yhteistyössä opetuksen järjestäjän, Hämeenlinnan kaupungin kanssa.

3 Tietoperusta

Opinnäytetyön tutkimus liittyy moniammatillisen opiskeluhooltoryhmän toimintaan perusopetuksen alakoulussa. Yksilöllisen opiskeluhooltoryhmän tehtäviin kuuluu ratkaista yksittäisen oppilaan koulunkäyntiin liittyviä haasteita. Tutkimukseen liittyviä käsitteitä ovat perusopetus, yksilöllinen opiskeluhoolto, tunnetiedot ja -taidot, digitaaliset sovellukset ja dialoginen vuorovaikutus. Opinnäytetyön lähteinä käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolakia, dialogista vuorovaikutusta, yksilöllisen opiskeluhooltoryhmän toimintatapaa, digitaalista osallisuutta ja tunnetaitoja käsittelevää kirjallisuutta.

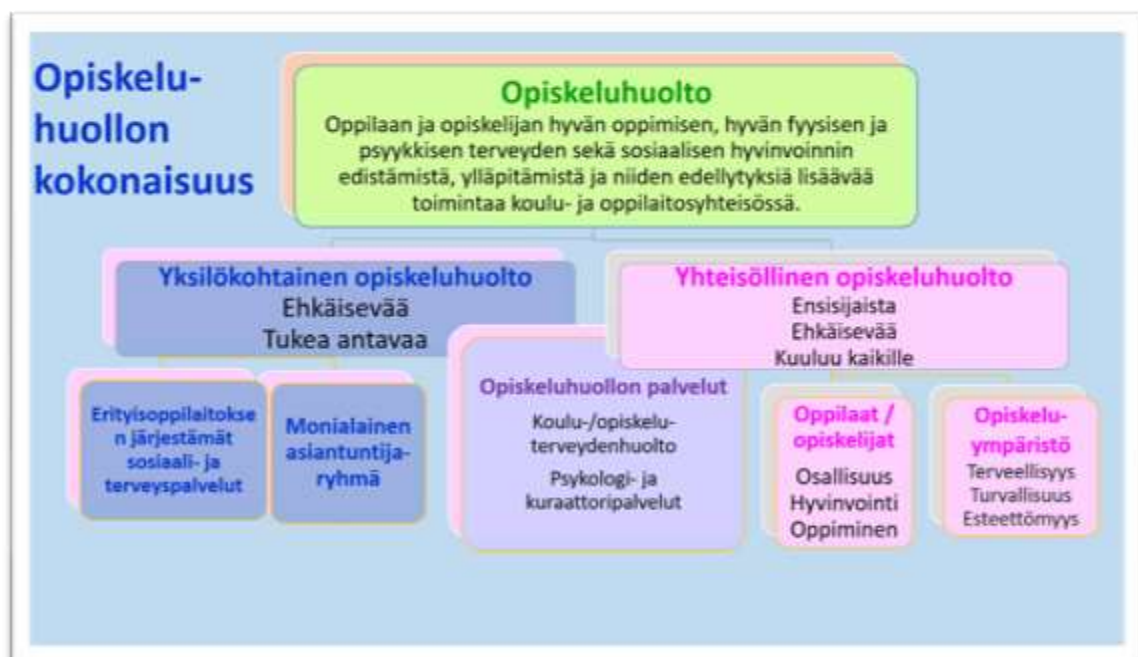
3.1 Opiskeluhoolto

Perusopetuksen opiskeluhoollon ja opiskeluhooltoryhmän toiminnan tarkoitus on määritelty oppilas- ja opiskeluhooltolaissa. Lain tarkoituksena on taata opiskelijoille ennaltaehkäisevän toiminnan kautta hyvät lähtökohdat oppimiseen, kasvuun ja kehitykseen. Laissa määritellään tarkasti yksittäisen oppilaan tukemiseen liittyvät tukimuodot sekä niiden soveltaminen käytäntöön. Opiskeluhoollon tärkein tehtävä on luoda mahdollisimman hyvä oppimista ja hyvinvointia tukeva kouluympäristö ja – yhteisö. Koulu yhteisössä viihtyminen edistää oppilaiden ja opiskelijoiden psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä auttaa kiinnittymään osaksi koulu yhteisöä. (STM, 2023)

Opiskeluhoollon järjestämisestä Hämeenlinnan alueen oppilaitoksissa vastaa Hämeenlinnan kaupunki. Opetushallituksen tekemän uudistuksen myötä koulukohtaisia opiskeluhooltosuunnitelmia ei enää tarvita vaan koulutuksen järjestäjänä Hämeenlinnan kaupunki on velvoitettu laatimaan yhteinen opiskeluhooltosuunnitelma yhteistyössä esiopetuksen, koulujen ja oppilaitosten henkilöstön, opiskeluhooltopalvelujen, lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden sekä huoltajien kanssa (Opetushallitus, 2023a). Opiskeluhooltopalvelujen tuottajana on toiminut 1.1.2023 alkaen Kanta-Hämeen hyvinvointialue Oma Häme. Hyvinvointialueen opiskeluhooltopalveluja kouluilla ja oppilaitoksissa toteuttavat lääkärit, psykologit, kuraattorit ja terveydenhoitajat.

Opiskeluhoolto jaetaan yhteisölliseen- ja yksilölliseen opiskeluhooltoon (kuva 1). Yhteisöllinen opiskeluhooltosuunnitelma laaditaan koko oppilaitosta koskevaksi, ennaltaehkäiseväksi, oppilaiden ja koulu yhteisön hyvinvointia tukevaksi toimintasuunnitelmaksi. Yksilökohtainen opiskeluhoolto keskittyy henkilökohtaisen hyvinvoinnin tukemiseen. Tarvittaessa yksittäisen oppilaan hyvinvointiasioita pohtii monialainen opiskeluhoollon asiantuntijaryhmä, joka kootaan tapauskohtaisesti oppilaan tueksi. Yksilökohtainen opiskeluhoolto perustuu aina vapaaehtoisuuteen ja sen toteuttaminen edellyttää suostumusta. (THL, 2023b)

Kuva 2. Opiskeluhoollon kokonaisuus (Opetushallitus, 2023b)

3.2 Dialogisuus ja yksilöllinen tuki

Hyvään kohtaamiseen ja vuorovaikutukseen sisältyy lukuisia huomioon otettavia asioita. Toimivaan dialogisuuteen vaaditaan molemminpuolinen kunnioitus, toisen hyväksyntä, välittäminen ja näiden tuloksena jatkuvasti kehittyvä kahdensuuntainen hyvä luottamussuhde. Hyvä suhde kehittyy tilanteissa, joissa molemmat osapuolet tuntevat tulleensa kuulluksi ja ymmärretyksi sekä kokevat olevansa tasavertaisessa asemassa. Kohtaamishetkissä läsnä olemisella ja toisen asioiden kiinnostuneisuudella on suhteen rakentumisessa suuri merkitys. (Hänninen & Poikela, 2016, ss. 11–12)

Perusopetuksessa aikuiset edustavat opettajan, ohjaajan tai muun henkilökunnan asemassa auktoriteetteja, joita oppilaiden tulisi kunnioittaa. Yhtä lailla oppilaiden mielipiteet ja ajatukset tulee saada tulla kuulluksi. Koulun aikuiset ja oppilaat eivät ole asemaltaan tasavertaisia. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei aikuinen ja oppilas voisi olla jollain tasolla ystäviä, toisistaan välittäviä ja toisiaan kunnioittavia. Päivittäisessä dialogisuudessa aikuisilla on useita rooleja, joita he toteuttavat omien persooniensa välityksellä. Tärkeimpiä rooleja perusopetuksen aikuisille on olla oppilaille luotettava aikuinen, kiinnostunut kyselijä, rajojen asettaja ja kanssatutkija. Dialogisuudessa on tärkeää havainnoida vastapuolen persoonallinen tapa toimia ja kuinka hän reagoi tunteillaan vuorovaikutustilanteissa. Dialogisuus on parhaimmillaan tunteikasta kohtaamista, jolloin on tärkeää olla oma aito itsensä. Epävarmuus, hajamielisyys ja virheet kuuluvat normaaliin elämään, siksi aikuistenkaan ei pidä niitä peitellä tai kieltää. (Tomperi ym., 2022, s. 7)

Yksilöllinen tuki tarkoittaa oppilaaseen kohdennettua henkilökohtaista tukea. Yksilöllistä tukea tarvitaan silloin, kun yleinen, tehostettu tai erityinen tuki eivät ole riittäviä. Kouluissa toimii moniammatillinen opiskeluhoitoryhmä, joka vastaa yhteisöllisen ja yksilöllisen opiskeluhoollon asioista. Rehtori vastaa koulukohtaisen opiskeluhoollon toteutumisesta. Opiskeluhoitoryhmään voivat kuulua rehtori tai apulaisrehtori, erityisopettaja, opinto-ohjaaja, opettaja, kouluohjaaja, kouluterveydenhoitaja, koululääkäri, koulukuraattori ja koulupsykologi. Yksilöllisen opiskeluhoitoryhmän kokoonpano määräytyy oppilaan tuen tarpeesta ja kokoonpanosta sovitaan yhteistyössä huoltajien kanssa. Lapsikohtaisissa neuvotteluissa on kirjaamisvelvoite. Neuvottelusta tehdään muistio, johon kirjataan keskustelussa sovitut asiat. (Hämeenlinna, 2016)

3.3 Tunteiden tunnistaminen, tulkitseminen ja hallitseminen

Kouluympäristö pitää sisällään valtavan määrän tunteita. Lapset ja nuoret opettelevat tunnistamaan ja hallitsemaan omia tunteitaan sekä toimimaan niiden vallassa muiden yhteisön jäsenten kanssa. Tunteet vaikuttavat kaikkeen tekemiseen. Lauri Nummenmaa (2016) kirjoittaa lääkärilehden julkaisussa siitä, miten tunnereaktiot säätelevät keskus- ja ääreishermoston tilaa sekä käyttäytymistä. Tunnetilat ovat kestoilmoituksia, kun taas mielialat ovat pidempikestoisia. Toisten ihmisten tunnetiloja voidaan tulkita ulospäin näkyvien tunnistajien avulla. Kasvonilmeet, kehon asennot ja äänenpainot kertovat millaisessa tunnetilassa ihminen on. Tämä mahdollistaa toisten käyttäytymisen ennakoimisen. Vihaista ihmistä pyritään välttelemään ja hymyilevä ystävä vetää puoleensa.

Tunnetaitoja tarvitaan dialogisessa vuorovaikutuksessa, jossa ihminen kuuntelee omien tunteidensa lisäksi myös toisten tunteita. Useat ristiriitatilanteet johtuvatkin siitä, ettei osata tai kyetä tunnistamaan toisten ihmisten tunteita oikein. Perusopetussuunnitelmassa (POPS 2014) mainitaan tunnetaitojen opettamisen ja oppimisen kuuluvan osaksi opetussuunnitelmaa. Perusopetuksessa opetellaan kantamaan vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittämään tunnetaitoja ja sosiaalisia taitoja (Tomperi ym., 2022, s. 13).

Omien sekä muiden tunteiden tunnistaminen ja käsitteleminen vaativat harjoittelua. Vuorovaikutustilanteet ovat herkkiä tapahtumia ja tunnekuohuissa tulee monesti sanottua ja tehtyä asioita, joita ei normaalisti tekisi. Koulu yhteisön aikuisilla on esimerkin vastuu kaikessa toiminnassaan. Oikeanlaisten tunteiden näyttäminen ja niiden hallitseminen vaikeissakin tilanteissa on harjoiteltava taito.

3.4 Digitaalinen osallisuus

Yhteiskunnan toiminnot ja palvelut keskittyvät yhä enemmän digitaaliseen ympäristöön. Niiden taitava käyttäjä suoriutuu käytöstä helposti. Laitteiden tai taitojen puute tekee asioinnista hankalaa tai jopa mahdotonta. Laitteiden ja käyttötaitojen lisäksi etäyhteyksien toimivuus saattaa asettaa rajoittavia tekijöitä palvelujen käyttämiselle. Toisaalta toimivat digitaaliset taidot ja laitteet mahdollistavat palvelujen käyttämisen etänä. Digitaalisuuden edistäminen kaikilla osa-alueilla on yksi tärkeimpiä osallisuuden lisäämisen keinoja. (THL, 2023c)

Perusopetuksessa tietotekniikkaa hyödynnetään melko yksipuolisesti. Käyttö kohdistuu enimmäkseen tiedonhakuun, sen muokkaamiseen ja tallentamiseen. Harvemmin oppilaat ovat aktiivisia toimijoita digitaalisuuden hyödyntämisessä (Vainikainen ym., 2023, s. 6). Eri toimijat kehittävät erilaisia sovelluksia, pelejä ja oppilaita aktivoivia sähköisiä oppimateriaaleja. Hämeenlinnassa perusopetuksessa kaikki neljännen luokan aloittavat oppilaat saavat iPad-laitteet käyttöönsä. Tämän lisäksi kouluissa on käytössä kannettavia Cromebook-tietokoneita oppilaskäyttöön. Oppilailla on täten hyvät mahdollisuudet oppia käyttämään erilaisia tietoteknisiä laitteita ja sovelluksia.

Yhteiskunnan nopea digitalisoituminen on tuonut koteihin huomattavan määrän digitaalisia laitteita ja palveluita. Tiina Korhonen (2017, s. 49) kuvailee väitöskirjassaan sitä, miten nopeaa kehitys on ollut. Älypuhelimet mainitaan tilastoissa ensimmäisen kerran 2011 ja jo vuonna 2015 niitä käytti 69 % suomalaisista. Vuoden 2016 tilastoissa 16–54 vuotiaista

internettiä käytti lähes 100 %. Yleisimmät käyttötavat olivat viestintä, asioiden hoitaminen ja medioiden seuraaminen. Korhonen lainaa tekstissään lähdeä Iton ym. (2010) mainiten nuorison käyttävän digitaalisia sovelluksia ylläpitääkseen verkostosuhteita ystäviinsä. Korhosen (2017, s. 50) mukaan Hakkarainen ym. (2015) mainitsevat nuorille olevan tärkeää jatkuva yhteenkuuluvuuden tunne ja verkostoja muodostetaankin yli perhe-, koulu-, paikkakunta- ja valtiorajojen. Korhonen (2017, s.50) mainitsee Prensbyn (2001) kuvailevan 2000-luvun nuoria käsitteellä diginatiivi. Diginatiivit ovat syntymästään saakka eläneet digitaalisen teknologian ympäröimänä ja tottuneet käyttämään digitaalisia laitteita ja palveluita. Tarkasteltaessa digitaalisen sovelluksen käyttöä perusopetuksen oppilaiden hyvinvoinnin tukena, voidaan todeta mobiililaitteiden käyttövalmiudet olevan tänä päivänä todella hyvät.

Huomionarvoinen asia on nykyisin se, että kasvokkain tai puhelinsoiton avulla tapahtuva vuorovaikutustapahtuma saattaa olla vaikea tilanne paljon tietokoneiden ja pelikonsolien kanssa aikaa viettävälle lapselle tai nuorelle. Soittamalla saattaa olla vaikea saada tavoiteltava ihminen kiinni, viestiin saa kuitenkin vastauksen usein melko nopeasti. Digitaalinen ympäristö mahdollistaa dialogisuuden ylläpitämisen opiskeluhoitotyössä lähitapaamisten välisenä aikana. Digitaalisen sovelluksen käyttäminen tapahtuu oppilaalla omaehtoisesti oman mielenkiinnon mukaisesti. Opiskeluhoitotapaamisten aikana oppilaan saattaa olla vaikea ilmaista tunteitaan tai hän saattaa unohtaa mainita jotain olennaista itseä askarruttavasta asiasta. Digitaaliseen sovellukseen kirjattu tuntemus tai ajatukset kyseisestä hetkestä saattavat olla tärkeitä käsiteltäviä asioita seuraavassa opiskeluhoitotapaamisessa.

4 Opinnäytetyön toteutus

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö toteutettiin Fiilisluotsi-sovelluksen testikäytön avulla moniammatillisessa yksilöllisessä opiskeluhoitoryhmässä. Tutkimusaineiston tuottajina toimivat perusopetuksen alakoulun opiskeluhoitoryhmän jäsenet. Sovelluksen testajina olivat opiskeluhoitoryhmän edustajat ja useampi alakoulun vanhemman ikäryhmän oppilas, joiden kerryttämää dataa monialainen opiskeluhoitoryhmä seurasi ja analysoi oman työnsä näkökulmasta.

4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymys

Tässä opinnäytetyön tutkimusosassa kartoitettiin digitaalisen Fiilisuotsi-sovelluksen käyttökokemuksia yksilöllisessä opiskeluhoitoryhmässä. Sovellusta käyttivät sekä opiskeluhoitoryhmän jäsenet että heidän valikoimansa asiakkaat (4.–6. luokan oppilaita). Asiakkaat kerryttivät sovellusta apuna käyttäen päivittäin tunnetta, jota opiskeluhoitoryhmän jäsenet kykenivät tarvittaessa hyödyntämään kahdenkeskisissä asiakastapaamisissaan.

Tutkimuskysymyksenä oli: Mitä opiskeluhoitoryhmän jäsenet kertoivat Fiilisuotsi-sovelluksen käytöstä ja käytettävyydestä yksilöllisen opiskeluhoillon tukena?

4.2 Tutkimusmenetelmät

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä käytettiin myös soveltavaa tutkimustapaa. Tutkimus toteutettiin laadullisella tutkimusotteella. Laadullinen tutkimus on empiiristä, perustuen erilaisiin aineistoihin ja niiden analysoimiseen. Laadullisessa tutkimuksessa hyödynnetään myös aiheeseen liittyviä teoreettisia kiinnekohtia. Käytetyt teoriat liittyvät yleensä tutkimusmenetelmiin, aineiston hankintaan ja sen analysoimiseen. (Juhila, n.d.-a).

Aineistonhankintamenetelminä käytettiin kyselyä. Kysely on aineistonhankintamenetelmä, jossa tietyn kriteerein valituilta ihmisiltä kysytään vastauksia samoihin kysymyksiin. Kysely luetaan kvantitatiiviseksi tutkimusmenetelmäksi, mikäli tietoa kerätään suurelta vastaajajoukolta. Rajatulle vastaajajoukolle tehty kysely oikein muotoilluin kysymyksiin voidaan toteuttaa myös laadullisena tutkimusmenetelmänä. Avoimiin kysymyksiin vastaajien on mahdollista kirjoittaa ainutlaatuisia vastauksia sen sijaan, että merkitsisi vain yhden vaihtoehdon usean vaihtoehdon valikosta. (Koppa, 2016).

Kyselyt toteutettiin alku- ja loppukyselynä. Alkukyselyn tarkoituksena oli kartoittaa lähtötilanne ennen toiminnallista testijaksoa ja loppukyselyn tavoite koota testikäyttäjien kokemukset sovelluksen käyttämisestä testijakson aikana. Kyselylomakerungot rakennettiin käyttökokemuksien kartoittamista varten. Kysymysmuotoiluissa pyrittiin siihen, että vastauksiksi saadaan laadullisia vastauksia. Painoarvoa annettiin omalle näkemykselle kirjottamisen muodossa. Vastausajan odotusarvoksi suunniteltiin 10–15 minuuttia.

Aineisto kerättiin Fiilisuotsi-sovelluksen käyttämisen ajalta alku- ja loppukyselyiden sekä loppupalaverissa toteutetun ryhmäkeskustelun avulla. Hyvärinen ym. (n.d.) mukaan Ilkka

Pietilä (2017) mainitsee ryhmäkeskustelun tavoitteeksi tutkimusaiheen kannalta merkityksellisten henkilöiden kokoamisen yhteen pohtimaan aihetta. Tässä opinnäytetyön tapauksessa kokoonnuttiin keskustelemaan testijakson aikana tapahtuneista asioista.

4.3 Aineistonhankinta

Tässä opinnäytetyössä kartoitettiin opiskeluhoitoryhmän arvioita Fiilisuotsi-sovelluksen käytettävyydestä ja hyödyllisyydestä yksilöllisessä opiskeluhoitotyössä. Käyttökokemukset sovelluksesta opiskeluhoitotyössä kerättiin testijakson aikana, joka oli kestoltaan seitsemän viikkoa. Opiskeluhoitoryhmän jäsenet seurasivat testijakson aikana asiakkaidensa testitietojen kertymistä ja sisältöä. Testijaksoon osallistui opiskeluhoitoryhmän jäsenistä kolme omissa työrooleissaan ja viisi asiakasta.

Testijakson alussa pidettiin aloitustyöpaja, jossa opiskeluhoitoryhmän jäsenet perehdytettiin sovellukseen ja sen käyttämiseen sekä toteutettiin alkukysely Webropol-kyselylomakkeen (Liite 1) avulla. Testijakson toisessa vaiheessa opiskeluhoitoryhmän jäsenet käyttivät sovellusta opiskeluhoitotyössään yhdessä asiakkaidensa kanssa. Fiilisuotsi-sovellus asennettiin asiakkaan mobiililaitteeseen, jonka jälkeen he kouluttivat asiakkaan sen käyttämiseen. Ainoastaan opiskeluhoitoryhmän jäsen ja hänen henkilökohtainen asiakkaansa olivat yhteydessä sovelluksen välityksellä. Asiakastapaamisten välisenä aikana asiakkaat tallensivat tunnetilojaan sovellukseen, johon kertynyttä dataa opiskeluhoitoryhmän jäsen pystyi seuraamaan tarvittaessa omasta Fiilisuotsi-sovelluksestaan.

Kolmannessa vaiheessa, testijakson päättymisen jälkeen, pidettiin päätöstyöpaja, jossa opiskeluhoitoryhmän käyttäjät saivat mahdollisuuden arvioida Fiilisuotsi-sovelluksen käyttökokemuksia, hyötyjä ja haasteita suullisesti ja Webropol-loppukyselylomakkeeseen (Liite 2) vastaamalla. Ryhmäkeskustelun avulla kerättiin vapaamuotoisen vuorovaikutuksen avulla testijaksoon osallistuneiden mielipiteitä sovelluksen hyödyllisyydestä ja käytettävyydestä. Kaikilla ryhmäkeskusteluun osallistuneilla oli vuorollaan mahdollisuus kertoa omakohtaiset kokemukset testijaksosta kirjallisen lomakkeen lisäksi. Loppupalaverista tehtiin muistio, johon kerättiin käyttäjien suullisesti palaverin aikana antamia palautteita sovelluksen käytettävyydestä testijakson osalta. Näin muodostunut kirjallinen aineisto analysoitiin käyttäen sisällönanalyysiä.

4.4 Aineiston analyysi

Tutkimusaineiston analysoinnissa käytettiin teemoittelua, joka on yksi laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmistä. Teemoittelua voidaan pitää yhtenä sisällönanalyysin muotona. Alku- ja loppukyselylomakkeiden sekä ryhmäkeskustelun tuottamasta aineistoista etsittiin tutkimuskysymyksen kannalta olennaisimmat aiheet eli teemat. Tutkimusaineistosta nousee usein teemoittelun yhteydessä esiin olennaisia katkelmia, jotka voidaan esittää tutkimusraportissa suorien lainauksien muodossa. Teemoittelussa on huomioitavaa se, ettei teemoja voi ennalta määrittää, vaan ne syntyvät aineiston analyysin tuloksena aineistosta esiin nousevina, usein toistuvina asioina. (Juhila, n.d.-b)

Aineistosta nousi esiin pääteemoina sovelluksen käytettävyys, käytön haasteet ja kehittämiskohteet. Alateemoiksi aineistosta erottuivat tekniset asiat, tunnetaidot, vuorovaikutus ja soveltuvuus erilaisissa tilanteissa.

4.5 Tutkimuksen eettisyys ja kestävyys

Tutkimus toteutettiin hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. Tutkimuksessa noudatettiin tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ohjeiden mukaisesti. Tutkimuksessa noudatettiin yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tiedonhankinnassa, tutkimusmenetelmissä, tulosten tallentamisessa sekä niiden arvioinnissa. Tutkimustulosten arvioinnin yhteydessä tarkasteltiin myös tutkimusmenetelmien pätevyyttä (validius) ja toistettavuutta (reliaabelius) sekä arvioitiin tutkimusmenetelmien vahvuudet ja heikkoudet. (TENK, 2012, s. 6)

Tutkimuksessa käytettiin tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Tutkimustuloksien julkaisemisessa toteutettiin avointa ja vastuullista tiedeviestintää. Tutkimuksessa käytettiin aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ja aiempia tutkimuksia, joihin on viitattu tutkimustekstissä asianmukaisesti (TENK, 2012, s. 6).

Tutkimus suunniteltiin ja toteutettiin ja siitä raportoitiin sekä siinä syntyneet tietoaineistot tallennettiin tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla. Tutkimukseen osallistui henkilöitä, joilta itseltään sekä heidän huoltajiltaan tarvittiin suostumus tutkimukseen (Liite 5). Tutkimuslupa haettiin ennen tutkimuksen aloittamista (Liite 6). Tutkimuksen osallistuminen oli vapaaehtoista ja osallistumisen siihen sai keskeyttää milloin

tahansa. Tutkimussopimus tehtiin osapuolten kesken. Sopimuksessa määriteltiin tutkimusaineiston säilytystapa ja käyttöoikeudet. (TENK, 2012, s. 6)

Tutkimuksessa ei ollut merkityksellisiä, tutkimuksen lopputuloksiin vaikuttavia sidonnaisuuksia eikä esteellisyyksiä Tutkimuksen kaikissa vaiheissa huomioitiin toiminta tutkimusympäristössä ja -yhteisössä. Tietosuoja otettiin huomioon opinnäytetyön seminaareissa, keskusteluissa, materiaaleissa, lausunnoissa, arvioinneissa ja julkaisuissa. Tutkimustulosten vertaisarviointi oli keskeinen osa hyvää tieteellistä käytäntöä. Vertaisarviointia toteutui opinnäytetyön seminaarivaiheissa (TENK, 2012, s. 7).

5 Testaus

Fiilisuotsi-sovelluksen käytön testaamiseen osallistui kolme moniammatillisen opiskeluhuoltoryhmän jäsentä. Viisi oppilasta toimi testidatan kerryttäjänä. Oppilaista käytetään jatkossa myös nimitystä asiakas. Oppilaissa oli sekä tyttöjä että poikia 4.–6. luokilta. Tässä opinnäytetyössä keskitytään ainoastaan opiskeluhuoltoryhmän jäsenten kokemuksiin Fiilisuotsin käytöstä yksilöllisessä opiskeluhuollossa. Testijakson pituudeksi muodostui seitsemän viikon jakso johtuen kevätlukukauden päättämispäivän lähestymisestä. Tällä ajankohdalla ei testaaajien palautteen mukaan ollut vaikutusta sovelluksen testaamisen läpivientiin eikä testijaksolta saatuihin tietoihin. Testijakso aloitettiin yhteisellä aloituspalaverilla, jossa sovittiin sovelluksen testaamiseen liittyvät asiat, kuten huoltajilta ja asiakkailta kysyttävät osallistumisluvat sekä käyttöteknillinen tuki testijakson aikana. Tähän palaveriin osallistuivat kaikki kolme testaaajaa. Aloituspalaverin jälkeen testaaajat saivat linkin Webropol-alkukyselyyn (Liite 2). Tähän kyselyyn vastasi kaksi opiskeluhuoltoryhmän jäsentä.

Testijakson päättymisen jälkeen pidettiin vielä yhteinen loppupalaveri, jossa ryhmäkeskustelun avulla kartoitettiin testikäyttäjien mielipiteet Fiilisuotsi-sovelluksen käytöstä. Kaikki kolme testaaajaa osallistuivat loppupalaveriin. Tämän lisäksi testaaajilla oli mahdollisuus vastata itsenäisesti Webropol-kyselyyn, jonka kysymykset koskivat sovelluksen käyttökokemuksia testijakson ajalta. Loppukyselyyn (Liite 3) vastasi kaksi opiskeluhuoltoryhmän jäsentä, toisen ollessa eri henkilö kuin alkukyselyyn vastannut jäsen. Yksi testaaajista vastasi molempiin kyselyihin.

Tulokset oppilashuollon jäsenten Fiilisuotsin keskeisistä käyttökokemuksista ja kehittämiskohteista on koottu Taulukkoon 1 (ks. Liite 4). Kuhunkin teemaan ja alateemaan liittyvät asioita avataan tarkemmin alaluvuissa 5.2.1–5.2.3.

5.1 Opiskeluhuollon lähtökohdat alkukartoituksen mukaan

Alkukartoituksen tarkoituksena oli kartoittaa miten ja millaisilla työtavoilla testaajat tekevät opiskeluhoitotyötä. Opiskeluhoitotyön haasteet ovat testaajien mukaan moninaiset. Yleisimmiksi haasteiden tuottajiksi he nimesivät oppimisvaikeudet, itsesäätelypulmat, lievät mielialaongelmat, pelot ja erilaiset ahdistuksen aiheet. Näiden lisäksi asiakastyöhön vaikuttavat taustalla myös vanhemmuuteen liittyvät pulmat, jotka heijastuvat asiakkaiden käytökseen, itsetuntoon ja tunnetiloihin.

Testaajilla ei ole ollut aikaisemmin käytössään pidempiaikaisia digitaalisia työkaluja. He olivat kokeilleet joitakin omahoitotyyppisiä sähköisiä sovelluksia ja teettäneet asiakkailla erilaisia mielialan kartoitukseen liittyviä sähköisiä kyselyjä. Täysin omaan työhön sopivaa, helppokäyttöistä sähköistä työkalua ei ollut vielä löytynyt. Erilaisten sovellusten käyttäminen on ollut enemmänkin uusien mahdollisuuksien kokeilua.

Tunnetaidot ja niiden hallitsemattomuus ovat testaajien mielestä useimmiten asiakkaiden haasteiden taustalla. Voimakkaiden tunteiden hallitseminen ei pysy kontrollissa, mikä aiheuttaa ristiriitatilanteita kaverisuhteisiin. Alakoulun vanhempien ikäryhmien lähestyessä teini-ikää kaverisuhteet muuttuvat entistä merkityksellisimmiksi. Kaverisuhteissa tapahtuvat muutokset saattavat aiheuttaa voimakkaita tunnetason heilahteluja. Nämä mieltä kuormittavat tunnevaihtelut voivat vaikuttaa hetkellisesti myös koulumenestykseen. Tunnetaitotyöskentely on yksi keskeisistä työskentelytavoista testaajien asiakastyössä. Opetellaan nimeämään tunteita ja tunnistamaan niitä sekä harjoitellaan konkreettisesti tunteiden aikaista toimintaa.

Alkukartoituksen lopussa kysyttiin, kuinka testaajat ovat pitäneet keskusteluyhteyden aktiivisena oppilastapaamisissa. Tärkeimmäksi asiaksi testaajat nostivat asiakkaan oman motivaation. Myös oppilaan vuorovaikutustaitojen todetaan olevan ratkaisevassa asemassa luottamuksellisen suhteen kehittymisessä. Asiakkaita osallistetaan tapaamisten aikana avoimilla kysymyksillä kertomaan omin sanoin tuntemuksistaan, rohkaistaan pohtimaan ja tarkentamaan niitä. Testaajat kertoivat tekevänsä yhteenvetoja vuoropuheluista tapaamisten aikana luoden aktiivisen vuorovaikutushetken asiakkaan kanssa. Tapaamisten jäykkyyttä pyrittiin vähentämään erilaisten pelien ja tehtävien avulla. Näiden toiminnallisten menetelmien avulla keskusteluyhteyden luominen on ollut helpompaa ja luontevampaa. Moniammatillisen yhteistyön tavoitteena on kodin, koulun ja oppilaan välisellä aktiivisella vuoropuhelulla välittää kuvaa oppilaalle siitä, että aikuiset haluavat yhdessä auttaa ja olla hänen puolellaan.

5.2 Fiilislutsi-sovelluksen testijakso

Testijakso aloitettiin alkupalaverin jälkeisenä koulupäivänä. Testidataa alkoi kertymään muutaman päivän viiveellä ja osa oppilaista tuli mukaan sovittujen tapaamisten aikataulun puitteissa. Sovelluksen käyttöönottokoulutus tapahtui testaajien aloituspalaverissa. Ajankohta oli kaikilla hyvissä ajoin tiedossa. Kuitenkin arjen yllättävät käänteet supistivat yhdessäoloaikaa lyhyemmäksi. Osalle testaajista sovelluksen asennus jäi myöhempään ajankohtaan työpuhelimien tai tietokoneen puuttuessa palaverista. Kaikki testijaksoon osallistuneet opiskeluhuoltoryhmän jäsenet saivat koulutuksen siihen, millä tavoin asiakkaalle otetaan Fiilislutsi-sovellus käyttöön. Jäsenet olivat siten vastuussa sovelluksen käyttöönotossa asiakkaille. Käyttö tapahtui joko sovelluskaupoista mobiililaitteeseen ladattavan Fiilislutsi-sovelluksen avulla tai käyttäen Fiilislutsia suoraan verkkoselaimella.

Testijakson testaajien toisena osapuolena oleville oppilaille oli tehty testijaksosta tiedote ja suostumuslupaviesti (Liite 5). Suostumus tutkimukseen osallistumiseen kuitattiin oppilaan ja huoltajan toimesta Wilman välityksellä suoraan omalle opiskeluhuoltoryhmän jäsenelle. Lupa-asiat hoituivat asiallisesti, nopeasti ja luotettavasti. Testijaksotuloksien alaluvut 5.2.1–5.2.3 ovat tässä opinnäytetyössä salattua tietoa.

6 Johtopäätökset

Tutkimuksen pätevyyttä tarkasteltaessa testiryhmän koko oli melko pieni, ja he kaikki edustivat tahoillaan eri ammattikuntia. Tuloksia tarkasteltaessa pienestä otannasta huolimatta asiantuntijaryhmän antamien itsenäisten palautteiden perusteella voidaan todeta arviointien samankaltaisuuden vahvistaneen tulosten pätevyyttä. Tutkimuksen toistettavuuden kohdalla vastaavanlaisia sovelluksen käytettävyyttä koskevia tutkimuskyselyjä on toteutettu aikaisemmin kahdella eri paikkakunnalla. Näiden tutkimusten tuloksia ei tähän tutkimukseen ollut saatavilla. Edellisten tutkimusten kysymyslomakkeiden kysymyksiä pystyttiin hyödyntämään soveltaen tässä tutkimuksessa. Toistettavuuden mahdollisuuksia kyettäisiin vertailemaan vasta, kun aikaisempien tutkimusten tulokset olisivat saatavilla vertailtaviksi.

Perusopetuksen opetussuunnitelmassa korostetaan dialogisuuden tärkeyttä kasvatuksen ja opetuksen yhteydessä. Dialogisuudella tarkoitetaan erityislaatuista vuorovaikutusta, jossa oppilaat kohdataan aitoina ja arvokkaina itsenään. (Tomperi ym., 2022, s. 7)

Oppilaiden kohtaaminen hektisessä kouluarjessa arkisten haasteiden keskellä vaatii koulun aikuisilta melkoista tasapainoilua. Jokaisella sanalla ja ilmeelläkin on merkityksensä. Haaste on huomata ja huomioida kaikki tasapuolisesti ja arvokkaasti sekä tuottaa heille tunne, että heitä kuullaan, arvostetaan ja välitetään. Yksilölliset haasteet kasvavat toisinaan niin suuriksi, että tarvitaan moniammatillisen opiskeluhoitoryhmän tukea. Tuen tarve vaihtelee ja tällöin tulee löytää oikea aikuinen tukemaan oppilaan arkea. Yhteisöllisen tuen vaihtuminen yksilölliseen tukeen tarkoittaa, että vuorovaikutuksesta tulee henkilökohtaisempi. Oppilaan oma motivaatio ja vuorovaikutuksellisen luottamussuhteen tiiviys ratkaisee, kuinka tehokkaasti annettu tuki toimii.

Lapset ja nuoret ovat tottuneita ja päteviä sosiaalisen median sovelluksien käyttäjiä. Mobiililaitteet ovat heillä jatkuvassa käytössä, jolloin yksi ratkaisu matalan kynnyksen dialogisuuteen heidän kanssaan voisi olla digitaalinen, älylaitteeseen ladattava mobiilisovellus. Fiilisuotsi-sovellus on yksi mahdollinen ratkaisu opiskeluhoitotyöhön matalan kynnyksen yhteyden luomiseksi ammattilaisen ja asiakkaan välille. Haasteiden keskellä itsetunto ei ole useinkaan vahva ja itselle henkilökohtaisten asioiden kertominen vieraalle aikuiselle on usein vaikeaa. Omien tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen oman mobiililaitteen kautta voi olla helpottavakin asia. Luotettavan aikuisen kanssa käytävä vuorovaikutus rohkaisee kohtaamaan hankalatkin haasteet.

Tutkimuskysymykseen, mitä opiskeluhoitoryhmän jäsenet kertoivat Fiilisuotsi-sovelluksen käytöstä ja hyödyistä, saatiin eri näkökulmista arvioituja vastauksia. Sovelluksen kouluarvosanoiksi (4–10) kaksi testaajaa antoi 5 ja 8. Voidaan todeta Fiilisuotsi-sovelluksen tuottavan lisäarvoa opiskeluhoitotyöhön motivoituneen asiakkaan kanssa työskentelyyn. Mikäli oppilas kokee tapaamiset merkityksellisiksi, on myös mobiilisovelluksen käyttöönotto yhdeksi tuen välineeksi mahdollinen. Sovelluksen tekninen käyttöönotto ei vienyt kovin kauan, mutta valmisteluvaiheessa on syytä olla huolellinen, jotta jatkokäyttö sujuu vaivattomasti. Teknillisiin pulmiin on tarve saada nopea tuki. Vaivattomuus sekä käyttöönotossa että käyttämisessä ovat tärkeässä roolissa, jotta sovelluksesta saadaan paras hyöty irti. Testauksen tuottamien kokemusten perusteella Fiilisuotsista hyötyy eniten asiakastyössä säännöllisten tapaamisten jatkuessa, jolloin pidempiaikaisen vuorovaikutussuhteen avulla luottamuksellinen suhde vahvistuu. Joillekin asiakkaille on helpompaa kirjoittaa asiat kuin puhua niistä aluksi kasvotusten. Sovelluksen avulla myös omien tunteiden sanoittaminen helpottuu ja niihin on mahdollisuus saada sovelluksen myötä tukea.

Yksimielisyyteen Fiilisuotsi-sovelluksen tiedon tuottavuuden hyödyllisyydestä ei testaa- jien kohdalla päästy. Osa testaa- jista koki sovelluksen tuottavan sellaista tietoa mikä ei ilmene tapaamisten yhteydessä, osan mielestä tapaamisissa saatu tieto ainoastaan vahvistui sovelluksen kautta tulleista tiedoista. Näissä tapauksissa sinällään mitään uutta lisäarvoa sovellus ei tuottanut työskentelylle.

Pohdittavaksi jäi, kuinka totuuden mukaisesti kirjaamiset Fiilisuotsi-sovellukseen tehtiin. Älylaitteita käytetään paljolti viihdetarkoituksessa ja erilaisten sovellusten kautta halutaan antaa positiivisempi kuva omasta arjesta kuin se todellisuudessa on. Ilmiö on tuttu sosiaalisen median maailmasta, jossa ihmiset mielellään päivittävät muiden nähtäväksi fil- terillä muokattuja kuvia itsestään tai ne parhaat fiilikset omasta arjestaan (Ihalainen, 2020).

Testijakson lyhyden takia kertynyttä dataa ei ehditty hyödyntämään asiakkaiden osalta monialaisen opiskeluhuoltoryhmän palaverissa. Testaa- jien saama data oli kuitenkin hyödynnettävissä testaa- jien henkilökohtaisessa asiakastyössä. Yhtenä johtopäätöksenä voidaan testaa- jien perusteella todeta, ettei Fiilisuotsi-sovellus riitä kriisitilanteiden hallintaan, vaan niissä tarvitaan vahvempia tukitoimia. Fiilisuotsi-sovellus on omiaan tukemaan säännöllisesti tapahtuvia tapaamisia ja erityisesti tapaamisten välisiä aikoja. Pidemmissä asiakassuhteissa tapaamiskertojen frekvenssiä voidaan pidentää Fiilisuotsin kautta saatavan tiedon avulla. Viestintää voidaan hoitaa sovelluksen avulla silloin, kun vuorovaikutussuhde on luotettavalla asteella.

7 Pohdinta

Yhteiskunta on hiljalleen toipumassa koronatilanteesta, jonka vaikutuksia on verrattu 1990- luvun lamaan. Pandemian aikana aluehallintovirasto sekä opetus- ja kulttuuriministeriö keräsivät useaan otteeseen erilaisten kyselyjen avulla tietoa lasten, nuorten ja perheiden tilanteista. Aluehallintoviraston tekemien kyselyiden perusteella opetushenkilökunnalla oli noussut huoli oppilaiden ja opiskelijoiden lisääntyneistä oppimisen vaikeuksista, uupumuksesta ja psyykkisistä oireista (AVI, 2021). Etä- ja hybridiopiskelu olivat kuormittava tekijä jo ennestään oppimisen haasteiden kanssa kamppailleille oppilaille ja opiskelijoille. Huoli koski myös oppilaiden eriarvoistumista kohtaan. Kaikilla perheillä ei ollut mahdollisuutta tai riittävää osaamista oppilaiden opiskelun tukemiseen kotioissa. Pandemia-ajan jälkeen tilanne on hieman parantunut, mutta edelleen koulukuraattorien ja terveydenhuollon ammattilaisten palveluille on huomattava tarve, koska mielenterveyden, oppimisen taitojen ja käyttäytymisen haasteet ovat kasvaneet entisestään. (Aluehallintovirasto, 2021)

Mielenterveys on käsite, josta puhutaan nykyisin paljon avoimemmin. Lapset ja nuoret oppivat ensimmäiset elämäntapansa mallista kotona vanhemmiltaan ja huoltajiltaan. Perheen hyvinvointi tai pahoinvointi heijastuvat lasten ja nuorten käyttäytymisessä. Osa vanhemmista on nähnyt lamavuosien aikana omien vanhempiansa haasteet, eikä yhteiskunnan haasteet ole siihen loppuneet. Vanhemmuus on vaativa ja vastuullinen rooli, jonka hallitsemisen taito on joltain osin kadoksissa. Sosiaalisen median tuottama tietomäärä ja hektisyys ovat omiaan aiheuttamaan pitkäjänteisyyden katoamista oppilaiden toiminnassa. Sosiaalinen media myös vääristää maailman kuvaa ja todellisuutta, mikä on omiaan luomaan stressiä ja yliyrittämistä omassa arjessa. Todellisuuden taju alkaa hämärtyään ja sosiaalisen median täydellinen maailma ahdistamaan. Nuorilla ja jopa alakouluikäisillä lapsilla esiintyy mielenterveyden haasteita, joiden käsittelemiseen harvalla on itsenäisesti taitoja. Netistä löytyy linkkejä ja keskustelukanavia, joista voi saada itsenäisesti apua huoliin. Kouluissa kuraattorit ja psykologit sekä tutut aikuiset ovat henkilöitä, joiden kautta tai avulla on saatavilla tukea yksilökohtaisiin haasteisiin.

Opinnäytetyön perusteella voidaan todeta, että Fiilisluotsi-sovellus on hyvä tuen väline perusopetuksessa alakoulun 5.–6. luokilla ja yläkoulussa siinä vaiheessa, kun lapsi tai nuori tarvitsee keskusteluyhteyden aikuisen kanssa omien tunteidensa hallintaan ja haasteista selviämiseen. Mobiilisovelluksien käyttäminen tapahtuu nykyisin lapsilla ja nuorilla luonnostaan. He ovat taitavia käyttämään erilaisia viihdemaailman tuotteita. Mobiilisovellus on siten luonteva ja kätevä väline matalan kynnyksen yhteydenpitoon luotettavan aikuisen kanssa. Sovelluksen säännöllinen käyttäminen madaltaa vuorovaikutuskynnystä ja on omiaan tukemaan kahdenkeskistä viestintää. Sovelluksesta löytyy toimintoja, joiden hyöty kasvaa sovellusta enemmän käytettäessä. Fiilisluotsin avulla pystytään luomaan vaivaton vuorovaikutusyhteys oppilaan kanssa, silloinkin kun tapaamisten välillä on pidempi jakso. Huomionarvoinen asia on se, kuten kaikissa muissakin toiminnoissa, yksilön omalla motivaatiolla on suurin merkitys oppimisen ja yhteistyön onnistumisessa.

Lähteet

- Aluehallintovirasto (9.7.2021). *Kysely: Oppilaiden tuen tarve perusopetuksessa on kasvanut selvästi koronaepidemia aikana*. <https://urly.fi/342g>
- Happo, P. (2022). *Ammattiopiston keskeyttämiset vähenivät, kun oppilaiden tuki tuotiin kännykkään*. YLE. <https://yle.fi/a/74-20008063>
- Hyvärinen, M., Suoninen, E. & Vuori, J. (n.d.). *Ryhmäkesustelu*. Teoksessa J. Vuori (toim.). *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/#Ryhmakesustelu-tai-ryhmahaastattelu>
- Hämeenlinnan kaupunki. (2014). *Oppilashuolto*. Hämeenlinnan kaupungin opetussuunnitelma. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/opetussuunnitelma/3619090/perusopetus%2Ftiedot/tekstikappale/27527469>
- Hämeenlinnan kaupunki (9.2.2023). *Perusopetus*. <https://www.hameenlinna.fi/varhaiskasvatus-ja-koulutus/perusopetus/>
- Hänninen, K. & Poikela, R. (2016). *Toimintalähtöinen, dialoginen ja kohtaava vuorovaikutus*. Teoksessa Törrönen, M., Hänninen, K., Jouttimäki, P., Lehto-Lundén, T., Salovaara, P. & Veistilä, M, (toim.). *Vastavuoroinen sosiaalityö* (ss. 148–164). Gaudeamus. <https://urly.fi/3426>
- Ihalainen, S. (2020). *Kaurapuuron värinen arki voi ahdistaa, jos roikkuu liikaa Instagramissa, sanoo nuorisolääkäri – “Moni haluaisi olla superihminen”*. <https://yle.fi/uutiset/3-11583478>
- Juhila, K. (n.d.-a). Laadullinen tutkimus ja teoria. Teoksessa J. Vuori (toim.). *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Tietoarkisto]. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullinen-tutkimus-ja-teoria/>.

Juhila, K. (n.d.-b). Teemoittelu. Teoksessa J. Vuori (toim.). *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>

Koppa. (13.6.2016). *Kyselyt*. Aineistonhankintamenetelmät. Jyväskylän yliopisto.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/kyselyt>

Korhonen, T. (2017). *Kodin ja koulun digitaalinen kumppanuus* (Kasvatustieteellisiä tutkimuksia, numero 10) [Väitöskirja, Helsingin yliopisto, Kasvatustieteellinen tiedekunta]. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-3256-7>

Nummenmaa, L. (16.3.2016). *Tunteet ovat osa jokapäiväistä elämäämme*. Potilaan

Lääkärilehti. <https://www.potilaanlaakarilehti.fi/uutiset/tunteet-ovat-osa-jokapaivaista-elamaamme/>

Opetushallitus. (2023a). *Opiskeluhooltoon koskevat opetussuunnitelmien perusteet ja*

ammattillisen koulutuksen määräys 1.8.20223 alkaen. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhooltoon-koskevat-opetussuunnitelmien-perusteet-ja-ammattillisen>

Opetushallitus. (2023b). *Opiskeluhoollon kokonaisuus* [kuva]. Opetushallitus.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhoolto>

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287#Pidm45053758579584>

Spes (n.d.-a). *Fiilisloussi-sovellus* [kuva]. Hämeen Spes Oy.

<https://www.spespalvelut.fi/fiilisloussi>

Spes (n.d.-b). *Fiilisloussi – Digitaalinen työkaveri sote-työn arkeen*. Hämeen Spes Oy.

<https://www.spespalvelut.fi/fiilisloussi>

Spes (n.d.-c). *Filosofiamme*. Hämeen Spes Oy. <https://www.spespalvelut.fi/filosofia>

STM (2.12.2022). *Hyvinvointialueet ja niihin kuuluvat kunnat*. Sosiaali- ja terveysministeriö.

<https://stm.fi/hyvinvointialueet-kartalla>

STM (26.1.2023). *Hyvinvointialueet*. Sosiaali- ja terveysministeriö.

<https://stm.fi/hyvinvointialueet>

TENK (2012). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*.

Tutkimuseettisen neuvottelukunta. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

THL (2023a). *Opiskeluhooltoryhmä*. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos.

<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto/yhteisollinen-opiskeluhoolto/opiskeluhooltoryhma>

THL (2023b). *Opiskeluhoolto*. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhoolto>

THL (2023c). *Digiosallisuuden edistäminen*. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos.

<https://urly.fi/2V2s>

Tomperi, T, Hanki, K., Hämeenniemi, K., Hämäri, S., Isopahkala, S., Rissanen, I. &

Saurama, A. (2022) *Dialogi- ja tunnetaidot opetuksessa*. Opetushallitus.

<https://urly.fi/2ZjX>

Vainikainen, M-P., Oinas, S., Koivuhovi, S., Polso, K-M., Leinonen, J., Nazeri, F., Nyman, L.,

Mergianian, C., Gustavson, N., Lindgren, E., Asikainen, M., Ihantola, P. & Hotulainen,

R. 2022. *Digitalisaation vaikutus oppimiseen, oppimistilanteisiin ja oppimistuloksiin:*

DigiVOO-hankkeen väliraportti 2022. Tampereen yliopisto, Helsingin yliopisto

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-2780-4>

Liite 1. Aineistonhallintasuunnitelma

Opinnäytetyön nimi: Fiilislutsi-sovelluksen käyttökokemukset yksilöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä

Opinnäytetyön tekijä: Marko Kiljunen

1. AINEISTON HANKINNAN MENETELMÄT JA AINEISTON MUOTO

Tässä opinnäytetyössä kartoitetaan moniammatillisen yksilöllisen opiskeluhuoltoryhmän jäsenten arvioita Fiilislutsi-sovelluksen käytettävyydestä ja hyödyllisyydestä heidän omassa työssään. Moniammatillisen ryhmän jäsenet käyttävät sovellusta omassa oppilastyössään ja testijakson jälkeen heiltä kerätään käyttökokemukset sovelluksesta erillisessä päätöstyöpajassa alku- ja loppukyselylomakkeiden avulla. Aineistoon ei kerätä eikä niissä käytetä henkilötietoja, ammattinimikkeitä tai koulun nimeä. Analysoitavassa aineistossa tulee olemaan kyselylomakkeiden avulla saatua tekstiä, Fiilislutsi-sovellukseen kertyvää dataa ja numeerista tietoa. Fiilislutsi-sovellukseen kertyvän datan tietosuojasta vastaa Hämeen Spes palvelut Oy. Ennen tutkimusaineiston keräämisen aloittamista tehdään tietosuojailmoitus ja anotaan tutkimuslupa.

2. AINEISTOJEN SÄILYTYS OPINNÄYTETYÖPROSESSIN AIKANA

Opinnäytetyöprosessin aikana tutkimusaineistoa säilytetään tutkijan/opiskelijan henkilökohtaisella tietokoneella sekä varmuuskopiona P-aseamalla. Aineistot ovat salasanan takana, joten niihin ei ole muilla pääsyä. Fiilislutsi-sovellukseen kertyvän datan tietosuojasta vastaa Hämeen Spes palvelut Oy. <https://www.spespalvelut.fi/rekisteri-jatietosuojaseloste>

3. AINEISTOJEN KÄSITTELY OPINNÄYTETYÖN VALMISTUTTUA

Opinnäytetyön valmistuttua anonymisoitu aineisto (=aineisto, josta on poistettu kaikki henkilö- ja muut tunnistetiedot) siirtyy Hämeen Spes Oy:n omistukseen mahdollista jatkotutkimusta ja kehittämistä varten. Aineiston jatkokäyttöoikeuksista on informoitu tutkittavia, ja jatkokäyttöön on pyydetty tutkimukseen osallistumisen yhteydessä lupa tutkittavilta. Jatkokäyttöoikeuksista tehdään asiaankuuluva kirjallinen sopimus, joka liitetään opinnäytetyöhön. Sopimusosapuolet ovat opinnäytetyön tekijä ja työn toimeksiantaja/työelämäyhteys.

Liite 2. Alkukartoituslomake (muokattu Webropol-versiosta)

Alkukartoitus: Fiilislutsi-sovelluksen käyttökokemukset yksilöllisessä oppilashuoltoryhmässä

Testattava sovellus on Spes Palvelujen Fiilislutsi-sovellus asiakkaan päivittäisten tunnetilojen tunnistamiseen sekä arkielämän tukemiseen ja seurantaan. Sovelluksen testijakso on myös osa ammattikorkeakoulun sosionomin opinnäytetyön tutkimusta. Testauksen tavoitteena on saada tietoa oppilashuoltoryhmän työntekijöiden ja heidän oppilasasiakkaidensa kokemuksista liittyen Fiilislutsi -sovelluksen käytettävyyteen ja hyödyllisyyteen. Testauksen avulla halutaan saada myös tietoa sovelluksen teknisen toiminnan sujuvuudesta.

Ennen testijakson aloittamista tehdään alkukartoitus ja testijakson päätyttyä loppukartoitus. Aineistoa hyödynnetään sekä opinnäytetyössä että Fiilislutsin kehittämistyössä.

Pyydän sinua kirjoittamaan ajatuksiasi neljään (4) alkukartoituskysymykseen. Aikaa kirjoittamiseen on hyvä varata noin 15 minuuttia. Vastaaminen tapahtuu anonymisti, saatuja vastauksia käsitellään luottamuksellisesti, eikä vastaajia voida tunnistaa lopullisesta raportista. Tutkimusraportin valmistuttua kerätty tulosaineisto salataan. Vastaamalla tähän kirjoitelmapyyntöön annat suostumuksesi siihen, että ajatuksiasi käytetään tutkimustehtävän toteuttamisessa ja Fiilislutsisovelluksen kehittämisessä.

1. Millaisia haasteita kohtaat oppilashuoltotyössäsi?
2. Millaisia digitaalisia työkaluja käytät/olet käyttänyt oppilashuoltotyössäsi?
3. Miten tunnetaidot näyttäytyvät oppilashuoltotyössäsi?
4. Miten pidät keskusteluyhteyden aktiivisena oppilashuoltotapaamisissasi?

Liite 3. Loppukyselylomake (muokattu Webropol-versiosta)

Fiilislutsin testijakson loppukyselylomake

Tämän loppukyselyn tarkoituksena on selvittää millaista lisäarvoa Fiilislutsi-sovellus tuo yksilöllisen oppilashuoltoryhmän työskentelyyn. Testaamasi sovellus on Spes Palvelujen Fiilislutsi-sovellus asiakkaan päivittäisten tunnetilojen tunnistamiseen sekä arkielämän tukemiseen ja seurantaan. Sovelluksen testijakso on myös osa ammattikorkeakoulun sosionomin opinnäytetyön tutkimusta. Testauksen tavoitteena on saada tietoa oppilashuoltoryhmän työntekijöiden ja heidän oppilasasiakkaidensa kokemuksista liittyen Fiilislutsi-sovelluksen käytettävyyteen ja hyödyllisyyteen. Testauksen avulla halutaan saada myös tietoa sovelluksen teknisen toiminnan sujuvuudesta.

Testijakson alussa on tehty alkukartoitus ja nyt testijakson päätyttyä tehdään loppukartoitus. Aineistoa hyödynnetään sekä opinnäytetyössä että Fiilislutsin kehittämistyössä.

Pyydän sinua vastaamaan kysymyksiin. Osassa kysymyksistä pyydetään myös tarkentamaan vastausta kirjoittamalla. Aikaa vastaamiseen on hyvä varata noin 20 minuuttia. Vastaaminen tapahtuu anonyymisti, saatuja vastauksia käsitellään luottamuksellisesti, eikä vastaajia voida tunnistaa lopullisesta raportista. Tutkimusraportin valmistuttua kerätty tulosaineisto salataan. Vastaamalla tähän loppukyselyyn annat suostumuksesi siihen, että ajatuksiasi käytetään tutkimustehtävän toteuttamisessa ja Fiilislutsisovelluksen kehittämisessä.

1. Millä teknisellä välineellä käytit Fiilislutsi-sovellusta?

- Tietokoneella
- Mobiililaitteella
- iPadilla / tabletilla
- Jollain muulla välineellä, millä?

2. Millä tavoin käytit Fiilislutsia?

- Sovelluskaupasta ladattavalla Fiilislutsi-applikaatiolla
- Nettiselaimen kautta
- Molemmilla (esimerkiksi asiakkaalla oli ladattu applikaatio mobiililaitteeseen ja itse kirjauduit nettiselaimen avulla.

3. Kuvaile Fiilislutsi-sovelluksen käyttöönottovaihetta.

4. Saitko riittävästi tukea sovelluksen käyttöönottovaiheessa

- Kyllä
- En

5. Millaista tukea olisit tarvinnut?

6. Kuinka useana päivänä asiakkaat keskimäärin tekivät kirjauksia viikon ajanjaksolla?

- 1–2 päivänä

- 3–5 päivänä
- 6–7 päivänä

7. Millaisia aktiivisuusvaiheita havaitsit asiakkaiden kirjauksissa?

8. Mihin näistä kolmesta kohdasta asiakkaat tekivät kirjauksiaan?

- Tunnetilojen hyymiöihin
- Päiväkirjamerkintöihin
- Mitkä 1–3 asiaa ovat hyvin tänään? - kohtaan.

9. Havaitsitko asiakkaasi hyötyneen sovelluksen lopussa olevista tukilinkeistä?

- Kyllä
- Ei

10. Miten kehittäisit sovelluksen käytettävyyttä?

11. Miten sovellus tukee työskentelyäsi asiakkaan kanssa?

12. Tuottaako sovellus sellaista tietoa mikä ei ilmene tapaamisissa?

- Kyllä
- Ei

14. Millaisia haasteita testijaksolla esiintyi?

15. Millaisen yleisarvosanan antaisit Fiilisluotsi-sovelluksesta?

- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10

Liite 4: Taulukko 1: Opiskeluhuollon jäsenten keskeiset käyttökokemukset ja kehittämisideat Fiilisluotsista

Teemat/ alateemat	Tekniset asiat	Asiakkaiden tunnetiedon sisältö ja "laatu"	Vuorovaikutus	Käyttö erityis- ja kriisitilanteissa
Haasteet				
Toimivat käytännöt				
Kehittämis- kohteet				

Liite 5: Tiedote ja suostumuslomake**TIEDOTE JA SUOSTUMUS FIILISLUOTSISOVELLUKSEN TESTIKÄYTTÖÖN
(Wilman välityksellä mennyt viesti)****Tiedote Fiilislutsin testaukseen osallistuvalle**

Testattava sovellus on Spes Palvelujen Fiilislutsi-sovellus asiakkaan päivittäisten tunnetilojen tunnistamiseen sekä arkielämän tukemiseen ja seurantaan.

Tämä testaus on osa ammattikorkeakoulun sosionomin opinnäytetyön tutkimusta. Testauksen tavoitteena on saada tietoa asiakkaan kokemuksista liittyen Fiilislutsi -sovelluksen käytettävyyteen ja hyödyllisyyteen. Testauksen avulla halutaan saada myös tietoa sovelluksen teknisen toiminnan sujuvuudesta. Saatujen kokemusten ja huomioiden avulla sovellusta kehitetään edelleen. Lisätietoja sovelluksesta: <https://www.spespalvelut.fi/fiilislutsi>

Mitä sinulta odotetaan testauksen aikana?

Oppilashuoltoryhmän työntekijä (myöhemmin käytetään termiä OHR:n työntekijä) on ollut sinuun yhteydessä ja ehdottanut mahdollisuutta osallistua testaukseen. Jos päätät osallistua testaukseen, saat kaikki tarvitsemasi ohjeet tältä samalta tutulta OHR:n työntekijältä.

- Jos haluat osallistua, kerrot (oppilas) suostumuksesi OHR:n työntekijälle. **Tämän lisäksi tarvitaan myös huoltajasi suostumus.**
- Huoltaja voi antaa suostumuksensa vastaamalla tähän Wilma-viestiin. Lisätiedot: Suostumus testaukseen lisätiedot löytyvät tämän viestin lopusta.
- Oma OHR:n työntekijäsi sopii testausjaksojen tarkemman ajankohdan kanssasi.
- Fiilislutsi toimii nettiselaimella. Kirjaudu siihen OHR:n työntekijältä saamillasi testitunnuksilla. Sinun henkilökohtaisia tietojasi ei tallenneta sovellukseen, eikä henkilöllisyytesi tule testauksessa ilmi missään vaiheessa.
- OHR:n työntekijäsi ohjaa sinua sovelluksen käytössä. Jos sinulla on ongelmia sovelluksen käytössä, ole yhteydessä työntekijääsi. Hän auttaa sinua ja välittää tarvittaessa tiedon ongelmasta Spes Palveluille.
- Testausjakson aikana OHR:n työntekijäsi haastattelee sinua tapaamistenne yhteydessä ja kirjaa ylös minkälaisia kokemuksia olet saanut sovelluksen käytöstä.
- Työntekijä myös havainnoi käyttökokemuksia testausten aikana ja kirjaa ylös omia huomioitaan.
- Kun testausjakso päättyy, sovelluksen testitunnus lakkaa toimimasta. Kirjaamasi ”fiilikset” jäävät anonyyminä datana Spes Palveluiden käyttöön. Ethän kirjoita päiväkirjaan nimiä tai muita tunnistettavia tietoja. Datasta sinua ei voi henkilönä tunnistaa.
- Voit olla yhteydessä omaan OHR:n työntekijääsi kaikissa testaukseen liittyvissä asioissa.

Sinusta itsestäsi ei kerätä eikä tallenneta tietoja. Testaat sovellusta nimimerkkiä käyttäen. Tekemäsi toimet tallentuvat tekniseen järjestelmään nimimerkin taakse. Vain oma OHR:n työntekijäsi voi tunnistaa sinut nimimerkistä. Puhelimesi tunnistetietoja ei myöskään tallenneta.

- Oma OHR:n työntekijäsi **havainnoi sovelluksen käyttöä** tapaamisesi yhteydessä ja tekee huomioita ja kirjaa ne muistiin.
- Sovelluksesta **tehdystä huomioista keskustellaan** testausjaksojen lopulla työpajassa, jossa on mukana Fiilisuotsin kehittäjä, OHR:n testauksessa mukana olevia ammattilaisia sekä testausta koordinoiva työntekijä.
- **Sovelluksen teknisen puolen kehittäjät seuraavat sovelluksen teknisestä toiminnasta kertyviä tietoja, jotta he voivat parantaa sovelluksen teknisiä ominaisuuksia.** Sovellus kerää tietoa sovelluksen käytöstä nimimerkin alle.

Testaukseen osallistuu eri tahoja.

- Ammattilaiset oppilashuoltoryhmästä ohjaavat omia testaukseen osallistuvia asiakkaitaan.
- OHR:n testausta koordinoiva henkilö huolehtii taustalla testauksen etenemisestä ja kokoaa testauksen arviointiaineistoa.
- Fiilisuotsin kehittäjät seuraavat testausta ja hyödyntävät testauksesta saatavat huomiot ja kehitysehdotukset tuotteen kehittämisessä.

Missä aineistoa säilytetään? Mitä kerätylle aineistolle tehdään testauksen jälkeen?

Suostumus tallentuu Wilma-viestiin.

Sovellukseen kertyneet nimettömät käyttötiedot sekä testijakson aikana kerätyt nimettömät huomiot hävitetään viimeistään siinä vaiheessa, kun niitä ei enää hyödynnetä tuotekehityksessä.

Tietojen hävittämisestä huolehtii Fiilisuotsi-ratkaisun kehittäjä Spes Palvelut.

Vapaaehtoisuus

Osallistuminen on vapaaehtoista ja voit keskeyttää testauksen milloin tahansa ilmoittamalla siitä omalle OHR:n työntekijällesi. Keskeyttäminen ei vaikuta oppilashuoltoryhmän työntekijän tapaamisiin.

OHR:n testauslupa: Testaukselle on myönnetty Hämeenlinnan kaupungin ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueen lupa.

Testauksen yhteystiedot:

Voit olla kaikissa testaukseen liittyvissä asioissa yhteydessä omaan OHR:n työntekijääsi, joka on pyytänyt sinua osallistumaan tähän testaukseen.

Testauksen koordinointi, HAMK, sosionomitutkinnon opinnäytetyöntekijä

Marko Kiljunen, p. XXX-XXX XXXX, sähköpostiosoite

Fiilisuotsi-sovelluksen kehitys, Spes Palvelut

Maria Ruuskanen, p. XXX-XXX XXXX, sähköpostiosoite

SUOSTUMUS TESTAUKSEEN

TESTAUS: Fiilisluotsi – Sovellus asiakkaan päivittäisten tunnetilojen tunnistamiseen sekä arkielämän tukemiseen ja seurantaan.

Olen saanut ja lukenut tiedotteen (yllä), jossa on kuvattu riittävät tiedot testauksen tarkoituksesta, testattavasta sovelluksesta ja sen keräämästä tiedosta sekä henkilötietojeni käsittelystä.

Olen ymmärtänyt, että testaukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja voin milloin tahansa ilmoittaa, etten enää halua osallistua testaukseen. Testauksen keskeyttämisestä ei aiheudu minulle kielteisiä seuraamuksia. Keskeyttäminen asti minusta nimettömästi kerättyjä aineistoja voidaan edelleen hyödyntää tuotteen kehityksessä.

Erittely (mihin testaukseen osallistuva suostuu):

Suostun siihen, että kirjaan nettiselainpohjaiseen Fiilisluotsi-sovellukseen päivittäisiä tunnetilojani ja päiväkirjamerkintöjä testauksen ajan. Annan luvan siihen, että sovellus kerää tietoja sovelluksen käytöstäni. Käytän sovellusta nimimerkin kautta, joten kukaan muu kuin oma OHR:n työntekijäni ei voi minua tunnistaa. Suostun siihen, että OHR:n edustaja haastattelee minua sovelluksen käyttökokemuksiini liittyen.

Olen ymmärtänyt saamani tiedot ja haluan osallistua sovelluksen testaukseen.

► Kertomalla omalle OHR:n työntekijälle suostumukseni ja huoltajani vastaamalla tähän Wilma-viestiin hyväksyn tietojeni käytön tiedotteessa kuvattuun tuotekehitystyöhön.

Spes palveluiden rekisteri- ja tietosuojaseloste: <https://www.spespalvelut.fi/rekisteri-jatietosuojaseloste>

Liite 6: Tutkimuslupa

VIRANHALTIJAPÄÄTÖS
opetustoimenjohtaja
14 / 22.3.2023
HML/1032/13.00/2023

Tutkimusluvan myöntäminen, Kouluakäymättömyys

Hakija: Kiljunen Marko

Tutkimuksen nimi: Fiilisluotsi-sovelluksen käyttökokemukset yksilöllisessä oppilashuoltoryhmässä
Taustaorganisaatio: Hämeen ammattikorkeakoulu

Kaikki kaupungin tutkimusluvut myönnetään seuraavilla ehdoilla: Tutkimuksiin osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja jokaiselta informantilta on pyydettävä suostumus tutkimukseen osallistumisesta.

Tutkimusluvan myöntämisen ja tietojen luovuttamisen ehtona on, että tutkimuksen tekijä sitoutuu huolehtimaan tietojen käsittelystä ottaen huomioon henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön. Tutkimuksen tekijä on velvollinen käyttämään tietoja luottamuksellisesti ja ainoastaan tämän tutkimuksen tekemiseksi. Tutkimuksen valmistuttua tiedot on hävitettävä asian mukaisella tavalla.

Tutkimuksen tekijä sitoutuu pyydettyään luovuttamaan Hämeenlinnan kaupungin kehittämisspalveluille yhden sähköisen kappaleen valmistuneesta tutkimustyöstä. Hakijan tulee pyydettyään tulla esittelemään tutkimustulokset Hämeenlinnan kaupungille. Myönnetty tutkimusluvut ja valmistuneet tutkimusraportit ovat nähtävissä niiden oppilaitosten verkkopalveluissa minne tutkimus on tehty.

Päätös tutkimusluvasta toimitetaan hakijalle sähköpostilla.

Liitteet: tutkimuslupahakemus, tutkimussuunnitelma (sisältävät henkilötietoja)

Toimivalta: Hallintosääntö 2 luku 15 § 15.1

Lisätiedot: opetustoimenjohtaja Mika Mäkelä p. 03 621 2741

Päätös

Myönnetään tutkimuslupa Marko Kiljuselle. Tutkimuslupa myönnetään edellä mainituilla yleisillä ehdoilla. Tutkimuksesta on sovittu hyvinvointialueen lähijohtaja Jaana Ahtonen-Huuskosen sekä päällikkö Sari Tuomivaaran kanssa.

Hämeenlinnassa 22.3.2023

opetustoimenjohtaja Mika Mäkelä

Allekirjoitettu sähköisesti asianhallintajärjestelmässä
Mäkelä Mika Opetustoimenjohtaja,37390 22.3.2023